

atque laicis obedientibus R. venerabili archiepiscopo Turonensi, divinam gratiam et suam.

Quam mira crudelitate Fulco comes Andegavensis matris Ecclesie Turonensis visceribus gladium suæ persecutionis immersevit, quam superba præsumptione adversus eandem matrem ecclesiam monachi Majoris-Monasterii insurrexerint, nullam vestram credimus ignorare. Nec vos latet Gaufrido Andegavensi episcopo non deesse potestatem cogendi Fulconem ad tanti facinoris emendationem, si divinis quam tyrannicis præceptis obedire præeligeret, et apud eum districtiōnis ecclesiasticæ quantumlibet studium vigeret. Ipse vero propositam suæ professionis violans, nec divinis mandatis, nec archiepiscopi sui monitis obediens cum fratribus in defensionem justitiæ desudantibus, cor suum in otio et deliciis nutriens fovit magis quam impugnavit supradicti Fulconis mactam. Cum ergo super his omnibus clamor Turonensis Ecclesie nostram pulsasset sollicitudinem, tam Fulconem comitem

processione recipere noluerant, cum toto pago excommunicarentur. Fulconis etiam partes sectabantur Majoris-Monasterii monachi, uti nos docent litteræ Aganonis et aliorum episcoporum provincie

A quam episcopum Andegavensem et monachos ad sanctæ sedis Lugdunensis exames, justitiam facturos et accepturos invitamus. Quibus ad diem statutum, iudicium per absentiam fugientibus, et in perversitate sua manentibus, episcopum quidem Andegavensem ab episcopali et sacerdotali officio, quod et suis archiepiscopus ei interdixerat, suspendimus: Fulconem vero cum monachis Majoris-Monasterii ex auctoritate B. Patri atque domini Hugonis primatis et Romanæ Ecclesie legati excommunicationis gladio percussimus. Omnes quoque factores eorum, seu cum ipsis communicantes sub eadem excommunicatione conclusimus. Obsecrantes autem fraternitatem vestram hortamur ut matris vestræ doloribus, sicut patri illi contulentes, ipsi tota virtute solatiari studeatis et Radulfo eius archiepiscopo, sicut patri vestro totaliter obediatis, nec eum supradictis excommunicatis communicetis, ne animas vestras alienis facinoribus aggravetis. Valote.

Lugdunensis, vacante tunc post mortem Gebuini archiepiscopi Lugdunensi ecclesia, cuius curam tunc gessisse dicitur episcopus Matisconensis.

INTRA ANNUM MLXXV-MC

ODALRICI PRÆPOSITI REMENSIS TESTAMENTUM

(*Gallia Christiana*, nov. edit. t. X, Append., p. 27, ex ms. cod. bibliothecæ cathedralis ecclesiæ)

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, ego ODALRICUS sanctæ Remensis Ecclesiæ præpositus, ita testamentum meum in vita statui ordinare, sique lites vel controversas quas possent exoriri definire.

Notum volo fieri tam presentibus quam futuris quod alodium de Olchinaco, quod ego tenebam a canonicis Sanctæ Mariæ ad trecentum scilicet pro solidis vi, augmentavi quam melius potui, æquiendo ad incrementum illius terras videlicet de campo qui vocatur Limaz, cum cæteris aliis, multiplicando censum necnon vinatica, in quo etiam construxi vicariam meam; quod ita auctum atque vestitum relinquo cum vinea indomincata canonicis Sanctæ Mariæ Remensis ecclesiæ, atque ut sit in custodia illius qui erit præpositus de mille sagis dispono, qui persolvat canonicis quotannis prædictum trecentum, scilicet solidos sex, et dabit vacario mercedem suam de censu et vinaticis quæ inibi debentur, et quod residuum fuerit, servabit ad detinendam vacariam; de caseis vero dabit canonicis

C quotannis in prima Dominica Adventus Domini ad dividendum inter se LXXII, dabit etiam in secunda feria et septima totius Adventus canonicis in refectorio esseos; quod si incurrerit festivitas vel ieiunium, non dabit nec restaurabit; ex omnibus autem quos habebit per totum annum de vacaria persolvat decimam Sancto Dionysio, sicut et ego feci in vita mea; residuum vero si quod fuerit, servabit ad detinendam vacariam. Unde oro hanc a canonicis retributionem, ut in sequenti feria post acceptam prædictam benedictionem animæ meæ faciant commendationem. Quod si, exigentibus peccatis, vacæ illæ omnes mortuæ vel deprædatæ fuerint, quod sæpe contingit, oro canonicos tam presentes quam futuros, pro Deo et pro remissione peccatorum suorum, ut non annullare permittant hoc commune commodum illorum, quod pia devotione ordinavi; sed quod ille minister de redditibus illius alodii redintegrare non poterit, concedant fieri de communi. Volo etiam et dispono ut canonici Sancti Dionysii in custodia habeant et excolant alodium de mutatio-

nibus quod ego emi auxilio Dei atque piissimæ genitricis, pro quotannis persolvant canonicis Sanctæ Mariæ solidos XVIII in anniversario meo, necnon super sepulturam meam distribuunt pauperibus panes de sextariis duobus de sigillo, et de vino modium unum. Alodium vero quod ego redemi a fratribus et nepotibus meis, scilicet de Roureio et stogia, similiter habeant et excolant, atque pro eo quotannis in primo die Lunæ Quadragesimæ dent in refectorio Sanctæ Mariæ scutellas novas c, cultellos x, valentem unumquemque denarios duos Remensis monetæ. Unde suppliciter oro canonicos ut ipso die post versum in refectorio et post benedictionem prandii dicant pro anima mea, *Levavi oculos meos*, usque in finem psalmi, quo finito dicat decanus vel hebdomadarius *Requiescat in pace*, cum collecta; illi etiam clerico qui præsentabit scutellas et cultellos, dent ipso die præbendam unam; hoc vero ideo ita ordinavi ut hoc tantum modo persolvant de stogia et de Roureio quatenus si quid demutationis defuerit ad persolvendum quod proposui, saltem ab isto supplere possint, quod si super abundaverit, ipsi habeant. Volo etiam huic præscripto operi aliud apponere per quod possim opuscula nostra mentibus posterorum memoriæ revocare. Constat quod salutiferum sidus scilicet papa Leo ad illuminandam totam Galliam quondam visitavit Remensem provinciam, qui post dedicationem ecclesiæ et pretiosi corporis beati Remigii elevationem in præsentia ejusdem piissimi confessoris synodum celebravit, in qua divinam religionem nimium tepefactam studiose reparavit, in qua etiam de Simoniaca hæresi et de ecclesiasticis ministeriis astantes. . . . admonuit et viriliter perterruit: tunc ego cum quibusdam ex nostris tanta comminatione iudicii perterriti, domno Widoni archiepiscopo ministeria nostra reddidimus, ne divinam ultionem quam dominus papa comminabatur, incurreremus: sed dominus papa qui circa hoc officium me fidem cognoverat, rogavit Widonem archiepiscopum ut mihi illud idem officium sub nomine obedientiæ injungeret, quod archiepiscopus libenter implevit, nec minus dominus papa hoc idem mihi summa obedientia injunxit, qui si circa res fratrum prius fui fidelis; deinceps attentius fidelior esse studui. Sed cum animus circa multa honesta et utilia in rebus fratrum infatigabili desiderio æstua-

ret, reparavi quædam vetustate attrita et inter alia in claustrum quædam necdum inchoata erexi a fundamento, et inter alia hiemale refectorium. Ordinavi etiam in præbenda canonicorum unum quod et regula præcipiebat et necessitas expetebat. Nam cum hoc in nostra regula habeatur, ut unusquisque canonicus habeat quatuor libras panis et nostri non haberent nisi tantum duas et dimidiam, coepi laborare attentius ut nostris temporibus illud certum pondus panis quod præcipit regula completeretur, quod ut posset fieri, in curia et in villis S. Mariæ nonnullas ordinavi carrucas, ex quarum proventu tandem perfeci ut haberent canonici cum illo pane qui est ponderis solidorum l, et alium minorem panem ponderis solidorum xxx; et ne post decessum nostrum hæc nostra institutio ad nihilum laberetur, feci meo sumptu consilio et auxilio domni Gervasii venerabilis archiepiscopi ad pontem Sancti Remigii duas molendinos quos Beatæ Mariæ concedo, et ad opus minoris panis quem accrevi dispono, quos dedi ad trecensum cum asinis et vanno, et ponte, tali pacto ut et pontem detineat, et in horreo Sanctæ Mariæ de frumento modios octo quotannis persolvat. In hospitio vero pro decimo de sigillo sextarios sex, de tremisse sextarios sex. Dedi etiam ad opus minoris panis molendinum quod ex meo construxi in lancia, et quod dedi ad trecensum pro modis duobus de frumento quotannis. Illud etiam summpere studui ad summum perducere, ut sicut ex meo perfeceram lectos in dormitorio, ita et culcitra cum pulvinari in unoquoque supponeretur, ex meo disponens, ut quotiescunque aliquis ex nostris morietur fratribus, ex præcepto decani culcitra cum pulvinari ad hospitium Sanctæ Mariæ deportetur; alia vero cum pulvinari ex alodio de corte Salonis quod dedi Beatæ Mariæ, restauraretur, quod ut posset fieri taliter ordinavi libras septem quas accepi de domo mea, cum vino de Risseio quod librarum iv pretii esse æstimo, posui in manu domni Herimanni, magnæ fidei et utilitatis viri, atque hoc officium ex hiis nummis prædictis, lectis, culcitræ et pulvinaribus superinduantur pro Deo et remedio animæ suæ injunxi quod prædictum alodium volo ut sit in custodia illius qui erit præpositus de hominibus Sancti Martini. Idcirco quod si duo canonici vel tres vel eo amplius in uno anno moriantur, quod ex alodio non poterit, ex ministerio suo suppleat, et quod ibi dabit cum ex alodio exierit, recipiat. Unde hoc tantum oro a fratribus ut quoties commendationem animæ defuncti canonici faciant, me in illa commendatione apponant, scilicet quod dicerent singulariter, dicant pluraliter.